



OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Asikainen Antton & Vanhala Sebastian

Verkkoidentiteetin vaikutukset sosiaalisen aseman määrittymiseen
koululuokassa

Kasvatustieteen kandidaatintyö

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Luokanopettajan koulutus

2017



Master's Programme in Education and Globalisation Luokanopettajankoulutus		Tekijä/Author Asikainen Antton & Vanhala Sebastian	
Työn nimi/Title of thesis Verkkoidentiteetin vaikutukset sosiaalisen aseman määrittymiseen vertaisryhmässä			
Pääaine/Major subject Kasvatustiede	Työn laji/Type of thesis Kandidaatintyö	Aika/Year Toukokuu 2017	Sivumäärä/No. of pages 24
Tiivistelmä/Abstract <p>Tämän kandidaatintyön tarkoituksena on tarkastella verkkoidentiteetin vaikutuksia sosiaalisen aseman määrittymiselle vertaisryhmässä keskittyen koululuokkaan. Tutkimme aiheita siitä tehdyn kirjallisuuden ja tutkimusten pohjalta. Pyrimme tarkastelemaan niitä verkkoidentiteetin tekijöitä, jotka vaikuttavat sosiaalisen aseman määrittymiseen vertaisryhmässä. Lisäksi avaamme sosiaalisen median käsitettä, sovelluksia sekä sitä, miten sosiaalista mediaa voidaan hyödyntää opetuksessa. Verkkoidentiteetti on yksi tutkielmamme keskeinen käsite, sillä verkkoympäristöissä esiintyäkseen, yksilö tarvitsee verkkoidentiteetin, jonka hän itse luo. Avaamme myös vertaissuhteiden merkitystä lapsen ja nuoren kehitykselle, sekä sosiaalisen aseman muodostumista vertaisryhmässä, jotta voisimme ymmärtää oppilaiden välisiä vertaissuhteita.</p> <p>Aiheemme on ajankohtainen sillä älylaitteiden myötä sosiaalinen media on vakiinnuttanut paikkansa arkipäivän elämässä, ja sitä kautta myös koulumaailmassa. Lasten ja nuorten välinen vuorovaikutus ja kommunikointi ovat osittain siirtyneet verkkomaailmaan. Tästä syystä opettajan on tärkeää pysyä kehityksen mukana ja ymmärtää lasten ja nuorten toimintatapoja niin sosiaalisessa mediassa kuin sen ulkopuolellakin. Avaamme tutkielmassamme muutamia suosituimpia sosiaalisen median sovelluksia ja palveluja, joita lapset ja nuoret käyttävät. Näissä palveluissa esiintyvällä verkkoidentiteetillä on merkitystä sosiaalisen aseman muodostumiselle vertaisten värittämissä sosiaalisissa ympäristöissä.</p> <p>Pyrimme tutkielmassamme monipuoliseen ja kriittiseen niin kotimaisen kuin kansainvälisenkin aineiston tarkasteluun. Lisäksi pyrimme käyttämään tuoreimpia mahdollisia lähteitä, sillä sosiaalisen median kenttä kehittyy ja muuttuu jatkuvasti. Työmme teoreettinen viitekehys sisältää sosiaalisen median käsitteen määrittelyn, jossa avaamme User Generated Content-termiä ja Web 2.0-ilmiötä, sillä näiden kahden pohjalle sosiaalinen media rakentuu. Tarkastelemme myös identiteetin käsitettä, joka heijastuu verkkoidentiteetin muodostumiseen.</p>			
Asiasanat/Keywords sosiaalinen asema, sosiaalinen media, verkkoidentiteetti, vertaisryhmä			

Sisältö

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	2
3	Mitä sosiaalinen media on?	3
3.1	User Generated Content, UGC.....	3
3.2	Web 2.0	4
3.3	Sovellukset sosiaalisen median kivijalkana	4
3.4	Sosiaalisen median käyttö opetuksessa	5
3.5	Sosiaalisen median käyttö lasten ja nuorten keskuudessa.....	6
4	Identiteetit verkossa.....	9
4.1	Identiteetti käsitteenä	9
4.2	Verkkoidentiteetit.....	10
5	Sosiaalisen statuksen määrittäminen koululuokassa.....	13
5.1	Vertaissuhteiden merkitys lapsen sosiaaliselle ja psyykkiselle kehitykselle	13
5.2	Sosiaalisen aseman muodostuminen vertaisryhmässä	14
5.3	Moniulotteiset sosiometriset statukset	16
6	Pohdinta ja johtopäätökset	19
7	Lähteet	22

1 Johdanto

Kandidaatintyön aiheeksi valitsimme verkkoidentiteetin vaikutukset sosiaalisen aseman muodostumiselle koululuokassa. Päädyimme kyseiseen aihevalintaan, sillä sosiaalinen media on vahvasti läsnä tämän päivän arkielämässä ja näin ollen myös oppilaiden elämässä. Aiheen valinnan pohjalla oli oma pohdintamme siitä, miten sosiaalisessa mediassa esiintyvä suosittu yksilö, jolla on paljon seuraajia tai kavereita sosiaalisen median palveluissa, näyttäytyy todellisessa maailmassa. Pohdiskelimme myös, onko tällaisella henkilöllä paljon vuorovaikutussuhteita tai pidetäänkö tätä henkilöä suosittuna vertaisten kesken. Mielestämme opettajan on tärkeää kehittää omaa osaamistaan ja pysyä kehityksen mukana. Koska oppilaat tänä päivänä ovat mukana sosiaalisessa mediassa, olisi opettajan tärkeää ymmärtää sosiaalisen median toimintaperiaatteita ja käyttäytymismalleja hyödyntääkseen niitä opetuksessa, sekä tiedostaakseen erilaiset sosiaaliset ympäristöt, joissa oppilaat toimivat. Opettajan tulee näin ohjata oppilaita ymmärtämään heidän vastuunsa sosiaalisessa mediassa ja kasvattaa kohti medialukutaitoa. (Niemi, 2012; Boyd, 2014)

Aihevalintaan vaikutti myös oma kiinnostuksemme sosiaalisen median ilmiöitä kohtaan, sekä sosiaalisen median hyödyntämismahdollisuudet opettajan työssä. Olemme havainneet erilaisia sosiaalisen median ilmiöitä lasten ja nuorten keskuudessa. Kommunikaatio on muuttunut varsin yksisuuntaiseksi sosiaalisessa mediassa niin kutsutun minä-sukupolven vuoksi. Tämän sukupolven sosiaalisen median käyttäjät ajattelevat minäkeskeisesti: mitä minä ajattelen, kuinka monta kaveria tai seuraajaa minulla on ja media, joissa minä esiinnyn. Tätä tapahtuu siksi, koska nykyiset sosiaalisen median palvelut, kuten Facebook ja Twitter, mahdollistavat yksilön tulla kuulluksi. Vastavuoroinen vuorovaikutus saattaa näyttäytyä vain tykkäyksinä ja näppärinä kommentteina. (Mäntymäki, 2012) Se tosin tulee muistaa, että sosiaalinen media käsittää paljon muutakin kuin sen suosituimmat palvelut.

2 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkielmamme tavoitteena on kirjallisuuden kautta tarkastella verkkoidentiteetin vaikutuksia sosiaalisen aseman määrittymiseen koululuokassa. Lisäksi tarkastelemme sosiaalisen median käyttöä koulukontekstissa. Selvitämme myös, miten sosiaalinen status määrittyy ja mitkä asiat siihen vaikuttavat.

Tutkimuksen pyrimme vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten sosiaalisen median käyttö näkyy koulukontekstissa?
2. Miten sosiaalinen status määrittyy koululuokassa?
3. Miten verkkoidentiteetit vaikuttavat sosiaalisen aseman määrittymiseen koululuokassa?

3 Mitä sosiaalinen media on?

Käsitteenä sosiaalinen media on äärimmäisen monimutkainen ja laaja, eikä sitä pysty yksiselitteisesti määrittelemään. Terminologisesti sosiaalinen media pitää sisällään termit "sosiaalisuus" ja "media". Termillä sosiaalisuus tarkoitetaan ihmisen halua olla vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, mikä on ihmisten synnynnäinen temperamenttipiirre. (Keltikangas-Järvinen, 2011) Termillä media tarkoitetaan esimerkiksi tiedotusvälineitä ja erilaisia digitaalisen viestinnän sovelluksia ja palveluita. Kaplan ja Haenlain (2009) määrittelevät sosiaalisen median kahden erillisen käsitteen summaksi. Nämä käsitteet ovat UGC, eli User Generated Content ja Web 2.0. Ilman näitä kahta verkkomaailman ilmiötä, joita tarkastelemme myöhemmin, sosiaalisen median kehitys ei kenties olisi ollut mahdollista. Sosiaalisella medialla tarkoitamme kandidaatintyössämme verkkosivuja ja –palveluita, joista varhaisimmat syntyivät 2000-luvun alussa, sisältäen erilaiset sovellukset, blogi- ja videonjakopalvelut sekä Web 2.0 -ilmiön mahdollistamat alustat, missä yksilö tuottaa omaa sisältöä UGC:n mukaisesti (Boyd, 2014; Kaplan & Haenlain, 2009). User Generated Content tarkoittaa käyttäjän verkossa tuottamaa sisältöä. Tällä termillä viitataan siihen toimintamalliin, jossa "tavallinen" internetin käyttäjä on yksi internetin julkisen sisällön tuottajista. (Kaplan & Haenlain, 2009)

3.1 User Generated Content, UGC

Kaplanin ja Haenlainin (2009) mukaan Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD, 2007) on määritellyt UGC:n siten, että verkkosisällön tulee täyttää kolme perusvaatimusta voidakseen tulla määritellyksi UGC:na. Ensinnäkin UGC-sisällön tulee olla julkaistu joko verkkosivulla, jonne on kaikilta julkinen pääsy, tai jonne pääsee jokin valikoitunut ryhmä ihmisiä. Toiseksi, sisällön tulee olla luovasti toteutettua. Kolmanneksi, sisällön ei tule olla ammatillisesti tuotettua. Ensimmäinen vaatimus sulkee pois sähköpostit ja yksityiset instant message-viestit. Toinen vaatimus sulkee pois jo olemassa olevan kopioidun sisällön, esimerkiksi käyttäjän omassa blogissa jaetun kopioidun uutisartikkelin, jota ei ole ollenkaan kommentoitu tai muokattu. Kolmas vaatimus UGC-sisällön määrittelyssä sulkee pois kaiken sisällön, joka on luotu kaupallisia markkinoita varten.

3.2 Web 2.0

Sosiaalisen median kehitystä koskevaa kirjallisuutta tarkastellessa törmää väistämättä termiin Web 2.0. Web 2.0:lla tarkoitetaan 2000-luvun alussa kehittynyttä teknologisen ja kulttuurisen muutoksen kokonaisuutta, joka käsittää erilaisia teknologioita ja käytäntöjä. Sen kehittymisen myötä internetistä on tullut vuorovaikutteinen ja sosiaalinen ympäristö, jonka sisällön tuottamiseen tavallinen internetin, eli World Wide Webin käyttäjä on päässyt vaikuttamaan. Esimerkkejä Web 2.0 myötä kehittyneistä konkreettisista palveluista ovat mm. erilaiset sosiaalisen median sovellukset ja verkkosivustot, kuten esimerkiksi blogit, Wikit sekä videoiden ja kuvien jakamiseen erikoistuneet palvelut. (Anderson, 2007; Kaplan & Haenlein, 2009) Näin ollen sosiaalinen media onkin siis rakentunut Web 2.0:n tarjoaman alustan päälle (Kaplan & Haenlain, 2009).

3.3 Sovellukset sosiaalisen median kivijalkana

Älypuhelinien yleistymisen myötä sosiaalisen median sovellukset ovat helposti saatavilla, ja yhä useammalla ihmisellä käytössä. Sosiaalisen median käyttäjät osallistuvat nettiyhteisöissä tapahtuviin sisällön jakamisiin ja ovat vuorovaikutuksessa muiden sosiaalisen median käyttäjien kanssa juurikin sovellusten ja sivustojen kautta (Heinonen 2009). Suosituimpia sovelluksia suomalaisten nuorten keskuudessa ovat YouTube, WhatsApp, Facebook, Facebook Messenger, Instagram, Spotify, Skype, Snapchat, Twitter ja Feissarimokat (ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut 2015).

Hyviä esimerkkejä erilaisista sosiaalisen median palveluista ovat Facebook, WhatsApp, YouTube ja Reddit, sillä kukin niistä edustaa hyvin erilaisia verkkoympäristöjä ja toimintatapoja.

Facebookin toimintakulttuuri perustuu verkossa omalla henkilöllisyydellä esiintymiseen, sisältöjen tuottamiseen ja jakamiseen. Palvelun käyttäjä voi hakea sivustolta muita käyttäjiä, esimerkiksi ystäviään, ja pitää heihin yhteyttä. Facebookissa käyttäjä voi myös jakaa omia ajatuksiaan sekä mediasisältöä valitsemalleen ystäväpiirille eli "Facebook kavereille" Nämä sisällöt ovat usein kuvia, videoita ja postauksia eli

kirjallisia julkaisuja. Omaan Facebook-profiiliin voi myös lisätä tietoja itsestään, kuten esimerkiksi opiskelu- tai työpaikan, tai vaikkapa siviilisäädyn.

WhatsApp on instant messenger-sovellus, jossa käyttäjät voivat viestiä reaaliajassa muiden käyttäjien kanssa. Sovelluksen käyttäjä voi luoda keskusteluryhmiä ja kutsua niihin muita käyttäjiä sekä viestitellä myös yksityisviesteillä. Sovelluksessa viestiminen edellyttää toisen ihmisen puhelinnumeron tietämistä. Sovellus on erittäin hyödyllinen niin sosiaalisen elämän hoidossa, kuin opiskelijoiden ryhmätöiden suunnittelua tukevana viestintävälineenäkin.

YouTube on videoiden jakamiseen tarkoitettu sosiaalisen median palvelu. Tässä palvelussa käyttäjä voi jakaa omia videoita omalla kanavallaan, tilata muiden kanavia, katsoa muiden käyttäjien videoita sekä kommentoida ja tykätä niistä. Videoiden jakaminen voidaan rajoittaa salasanan avulla myös pienelle katsoja joukolle, ja tästä syystä palvelua voi hyödyntää hyvin myös opetuskäytössä.

Reddit on verkkosivusto, johon kukin omalla nimimerkillä esiintyvä käyttäjä voi linkata esimerkiksi erilaisia verkkosivustoja, tekstiartikkeleita, videoita ja kuvia. Käyttäjät voivat äänestää ja keskustella sivustolle linkatun sisällön kiinnostavuudesta.

3.4 Sosiaalisen median käyttö opetuksessa

Sosiaalisen median käytöstä opetuksessa keskustellaan paljon. Suomessa opetus perustuu opetussuunnitelmaan, ja siksi halusimmekin nostaa esille sen uudistuneita tavoitteita, jotka koskevat sosiaalisen median käyttöä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) nostaa yhdeksi 3-6 luokkalaisten laaja-alaisen osaamisen tavoitteeksi tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen (L5). Tavoitteeseen sisältyy muun muassa käytännön taidot ja oma tuottaminen sekä vuorovaikutus ja verkostoituminen. Käytännön taidoilla ja omalla tuottamisella tarkoitetaan sitä, että oppilas oppii käyttämään erilaisia palveluita, laitteita ja ohjelmistoja sekä tuottaa ja kehittää sisältöä eli tekstiä, kuvia, videoita, ääntä ja animaatioita. Vuorovaikutuksella ja verkostoitumisella tarkoitetaan oppilaan käyttäytymistä luontevasti roolinsa ja välineen tarkoituksen mukaisesti, sekä vastuun ottamista viestinnästään. Lisäksi

oppilasta ohjataan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vuorovaikutuksen keinona koulun ulkopuolisiin toimijoihin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014)

Sosiaalisen median sovellukset voivat monipuolistaa opetusta ja parantaa informaation kulkua koulussa. Useimmilla kouluilla onkin käytössään jokin sähköinen järjestelmä, kuten esimerkiksi Wilma, kodin ja koulun yhteydenpitoa varten. Kallialan ja Toikkasen (2012) mukaan opettaja voi ottaa opetuksensa tueksi esimerkiksi blogit, wikit sekä multimedian jakamiseen tarkoitettut verkkopalvelut kuten Flickr ja YouTube. Oppilaat voivat käyttää blogeja esimerkiksi oppimisensa etenemisen seuraamiseen, itsearviointiin ja reflektointiin. Google Docs:n, tai OneDrive:n kaltaiset verkkoympäristöt toimivat erinomaisesti opettajan työtä tukevinä alustoina, joiden käyttö opetuksessa voi helpottaa esimerkiksi tehtävänantoa, ohjeistusta sekä oppilaiden omien tuotosten toisille jakamista digitaalisessa muodossa (Kalliala & Toikkanen, 2012). Myös erilaiset instant-messenger sovellukset, kuten WhatsApp, ovat nykypäivän koululuokkien käytössä enemmän sääntö kuin poikkeus. Oikein käytettynä instant-messenger-sovellus mahdollistaa pikaisen informaation kulun luokan sisällä.

Tarmo Toikkanen (2012) muistuttaa artikkelissaan, että sosiaalisesta mediasta puhuttaessa ei pidä ajatella sosiaalisen media olevan vain läjä verkkopalveluita, vaan pikemminkin toimintatavasta ja -kulttuurista. Toikkanen korostaa, että opetuksen kannalta sosiaalinen media ei tarkoita vain välinevalintaa, vaan oppimisprosessin muotoilua ja oppimisaktiviteetin valintaa.

3.5 Sosiaalisen median käyttö lasten ja nuorten keskuudessa

Tilastojen mukaan 15-20 vuotiaista suomalaisista nuorista lähes kaikki ovat Facebookissa, mikä osoittaa verkkoyhteisöjen olevan osa nuorten mediamaailmaa (Kalliala & Toikkanen, 2012). Nuoret osallistuvat verkkoyhteisöihin samoista syistä, kuin muihinkin yhteisöihin; he haluavat vapaata tilaa ja olla osa globaalia maailmaa olemalla vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Kulttuuri-ilmiönä sosiaalinen media on muuttanut tieto- ja viestintäyhteiskuntamme reaaliaikaiseksi. (Boyd, 2014) Mäntymäki (2012) kirjoittaa artikkelissaan sosiaalisen median käyttäjien jakautuvan kolmeen eri sukupolveen, X-, Y-, ja Z-sukupolveen. X-sukupolvella tarkoitetaan vuosien 1961-1979

välillä syntyneitä vanhempaa väestöä eli ns. digitaalisia maahanmuuttajia, Y-sukupolvea ovat vuosien 1980-1998 välillä syntyneet digitaaliset natiivit ja Z-sukupolvea ovat vuosina 1999-2019 syntyneet natiivit. Mäntymäki korostaa, että tämä jaottelu tulee nähdä vain suuntaa antavana määritelmänä, ja muistuttaa, että ikämme ei aina automaattisesti määrittele taitojamme, tai tapaamme käyttää sosiaalista mediaa.

Eroja nuoremman käyttäjäpolven, natiivien ja vanhemman käyttäjäpolven, eli digitaalisten maahanmuuttajien sosiaalisen median käytön väliltä löytyy aika paljon. Mäntymäen (2012) mukaan, esimerkiksi käsitykset yksityisyydestä vaihtelevat näiden kahden ryhmän välillä runsaasti. Natiivi saattaa jakaa varsin avoimesti yksityisiä asioitaan ja tunteitaan suurelle yleisölle Facebookissa, vaikka ei edes tuntisi kaikkia kavereitaan siellä. Lisäksi medialukutaidoiltaan kehittyneeseen natiivi ei osaa eritellä mitkä ihanteista, käyttäytymismalleista, identiteetin rakenteista ja arvoista liittyvät verkossa opittuihin malleihin ja asenteisiin (Mustonen, 2012). Digitaalinen maahanmuuttaja on puolestaan varsin tarkka yksityisyydestään, ja jakaa yksityisiä asioitaan ja tunteitaan vain lähipiirilleen. Myös eroja näiden kahden käyttäjätyypin verkkoidentiteettien suhteen löytyy. Natiivilla on verkossa useita eri virtuaalisia identiteettejä kontekstista tai sosiaalisen median kanavasta riippuen, kun taas digitaalisen maahanmuuttajan identiteetti on sidottu aikaan, paikkaan ja fyysiseen olemukseen. (Mäntymäki, 2012)

Joidenkin tämän päivän sosiaalisen median käyttäjien keskuudessa vallitsee niin kutsuttu tykkäyskulttuuri, joka ilmenee runsaana sisällön jakamisena ja siitä saatavan huomion vastaanottamisena. Kuten S. Heinonen (2009) artikkelissaan kirjoittaa, "sosiaalisen median nettiyhteisöjen käyttäjä haluaa saada palautetta, tunnustusta ja vastakaikua niille sisällöille, joita hän nettiyhteisöihin jakaa" (Heinonen, S. 2009. 14). Chua ja Chang kirjoittavat artikkelissaan tykkäysten ja seuraajien toimivan suosion ja kauneuden mittarina nuorten keskuudessa. Sosiaalisen median palveluiden käyttäjien seuraajiltaan saamat huomionosoitukset, kuten "tykkäykset" ja heidän jakamiensa sisältöjen esimerkiksi kuvien ja postausten uudelleen jakamiset ovat sisällön tuottajille tärkeä kannustin sisällön tuottamisen jatkumiseksi. Näin ollen sosiaalisen median sisältöjen tuottaminen vaatii vuorovaikutteisuutta käyttäjien

kesken (Heinonen, S. 2009). Chua ja Chang (2015) kirjoittavat tutkimuksessaan, että sosiaalisen median verkkopalvelut kuten Instagram ja Facebook ovat mahdollistaneet vertaisten ulkonäöllisen arvioinnin nuorten keskuudessa. Nykynuoret jakavat sosiaalisessa mediassa paljon kuvia itsestään kuten "selfieitä" ja "outfit-of-the-day"-kuvia eli kuvia itsestään hienoissa vaatteissa. Näitä kuvia jakaessaan nuoret tarkkailevat ja arvioivat vertaisiaan.

4 Identiteetit verkossa

4.1 Identiteetti käsitteenä

Verkkoidentiteettiä tarkasteltaessa tulee tuntea identiteetti terminä. Risto Heinosen (2001) mukaan ensimmäisenä yksilön identiteettiä tarkastellessa esiin nousee yksilön nimi. Lisäksi osaksi identiteettiä liitetään myös sosiaaliset suhteet, suhteet omaisiin, ystäviin, työpaikkoihin ja viranomaisiin (Heinonen, R. 2001). Minuuden ja identiteetin käsitteitä nykytutkimuksissa on käytetty synonyymisesti ja päällekkäin. Nämä käsitteet voidaan kuitenkin erotella toisistaan määrittelemällä minuuden yksilöön itseensä kohdistuvaksi tietoisuudeksi, kun taas identiteetin itsensä ja ympäristön määrittelyksi siitä "kuka olen". Identiteettiä voidaan tarkastella persoonallisena ja sosiaalisena. Persoonallisella identiteetillä tarkoitetaan jatkuvuutta ja johdonmukaisuutta yksilön minään liittyvissä kokemuksissa vaihtuvissa elämäntilanteissa. Yksilön identiteetti ei tämän käsityksen mukaan vaihtelee elämänjatkumolla. Sosiaalinen identiteetti viittaa nimensä mukaisesti vuorovaikutuksellisiin tilanteisiin eli siihen, miten yksilö sopeutuu ja samaistuu erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin, sekä siellä saatujen roolien johdonmukaiseen pysyvyyteen. Identiteetillä voidaan näin tarkoittaa yksilön ymmärrystä itsestään suhteessa minään ja ympäristöön, missä yksilö toimii. (Saastamoinen, 2006) Sosiaalinen identiteetti on havaittavissa myös verkossa tapahtuvissa sosiaalisissa ympäristöissä (Matikainen, 2006).

Eteläpelto & Vähäsantanen (2008) kertovat artikkelissaan identiteetin käsitteen kokeneen rajuja muutoksia. Heidän mukaansa modernistinen käsitys yksilön yhtenäisestä, suhteellisen vakaasta, elämäkerrallista jatkuvuutta sisältävästä ydinidentiteetistä on muuttunut jälkimodernistiseen käsitykseen siitä, että identiteetti on pirstaloitunut, tilanteesta toiseen muuttuva ja epäjatkuva.

Saastamoinen (2006) nostaa artikkelissaan esille Kath Woodwardin (2002) näkemyksiä siitä, miten identiteetin nähdään tarjoavan yhteyden niin persoonallisen ja sosiaalisen kuin yksilön ja yhteiskunnan sekä psyykkisen ja sosiaalisen käsitteiden ja ilmiöiden välille. Sitä pidetään suhteellisena ja erilaisuutta

ilmentävien suhteiden kautta rakentuvana jaotteluna meihin ja muihin. Identiteetti käsitteenä auttaa hallitsemaan ja jäsentelemään erilaisuutta, ja sen muodostuminen edellyttää niin rajojen määrittelyä, kuin rikkomistakin. Esimerkiksi ammatti ja sukupuoli ovat identiteettipositioita joihin samaistumista identiteetin määrittäminen edellyttää. Jyrkät ja stereotyyppiset määritelmät identiteetistä voivat kertoa oman identiteetin epävarmuudesta ja niillä pyritään saavuttamaan turvallisuutta. Identiteettiä ilmennetään symbolisesti esimerkiksi pukeutumistyyllillä, ja sillä onkin materiaallinen perusta, johon kuuluu poliittinen, sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus. (Saastamoinen 2006)

4.2 Verkkoidentiteetit

Identiteetti kertoo siis "kuka olen", kun taas verkkoidentiteetti on henkilön luoma digitaalinen kuva tai muoto itsestään eli ne henkilöllisyydet, joilla hän esiintyy verkon sosiaalisissa ympäristöissä. Henkilöllä voi olla useita verkkoidentiteettejä riippuen siitä, kuinka moneen palveluun käyttäjä liittyy. Aktiivisella verkon käyttäjällä erilaisia nimimerkkejä ja käyttäjätunnuksia voi olla kymmeniä tai jopa satoja. Käyttäjä voi erilaisissa palveluissa esiintyä eri tavoin, kuten anonyymisti, omalla nimellään, nimimerkillä tai pseudonyyminä eli salanimellä. (Aalto & Uusisaari, 2009, 2010)

Digitaalinen identiteetti on dataa, joka uniikilla tavalla kuvaa henkilöä tai asiaa sisältäen samalla tietoa henkilön suhteista ja muista kokonaisuuksista (Windley P.,J. 2005). R. Heinosen (2001) mukaan jokainen suomalainen kirjataan keskimäärin satoihin rekistereihin elämänsä aikana. Esimerkkejä rekisteröijistä ovat mm. sairaala, neuvola, poliisi, kansaneläkelaitos, pankit, vakuutusyhtiöt ja koulut. Hänen mukaansa Suomi koostuukin fyysisten kansalaisten lisäksi myös digitaalisista kansalaisista, mutta nämä kaksi maailmaa, virtuaalinen ja fyysinen, eivät ole toisistaan erillään.

Tutkailtaessa termejä verkkoidentiteetti ja digitaalinen identiteetti, voidaan huomata niiden samankaltaisuus, jopa synonyymisyys. R. Heinonen (2001) esittää digitaalisen

identiteetin olevan juurikin dataa henkilöstä, jolla hänet voidaan tunnistaa. Esimerkiksi viranomaiset muodostavat tästä datasta yksilölle digitaalisen identiteetin, jolla fyysinen yksilö voidaan identifioida verkossa. Verkkoidentiteetit puolestaan ovat yksilön itsensä muodostamia henkilöllisyyksiä, joilla hän haluaa näyttäytyä verkon sosiaalisia ympäristöissä eritavoin (Aalto & Uusisaari, 2009). Karkeasti voidaan sanoa digitaalisen identiteetin olevan rekistereitä käyttävien tahojen muodostama identiteetti yksilöstä. Siksi käytämme termiä verkkoidentiteetti, joka kuvaa paremmin yksilön identiteettiä verkon sosiaalisissa ympäristöissä.

Kuten aiemmin mainitsimme, verkkoidentiteettejä voi olla useita. Yksilöt käyttäytyvät erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä eritavoin, myös verkossakin, joka tarjoaa tähän paljon joustavuutta. Yksilö voi esiintyä erilaisissa palveluissa haluamallaan tavalla. Yleensä verkon käyttäjä kuitenkin pitää vapaa-ajan identiteetin ja työminän erillään. Salanimellä esiintyminen ei ole uusi asia, sillä sitä on tapahtunut jo kauan ennen digitalisoitumista. Esimerkiksi merkittävät yhteiskunnalliset vaikuttajat ovat kautta aikain julkaisseet kirjoituksiaan salanimillä. (Aalto & Uusisaari, 2009) Myös Boyd (2014) korostaa teoksessaan kontekstin vaikuttavan yksilön esiintymiseen ja käyttäytymiseen. Hänen mukaan nuoret liikkuvat erilaisissa sosiaalisissa konteksteissa ja toimivat niissä hyväksi katsomallaan tavalla. Esimerkiksi käyttäytyminen ja vuorovaikutus koulukontekstissa voi olla hyvinkin erilaista verrattuna sosiaalisessa mediassa. Nuoret myös tiedostavat erot erilaisten sosiaalisen median palveluiden välillä. He luontevasti liikkuvat niiden välillä. Nuori ei pyri myöskään tekemään erottelua virtuaalisuuden ja todellisuuden välille, vaan pitää näitä ainoastaan erilaisina sosiaalisina ympäristöinä ja käyttäytyy sen mukaan. (Boyd, 2014)

Verkkoidentiteetti ei välttämättä ole kovinkaan irrallinen yksilön identiteetistä. Verkossa toimivat palvelut, jotka perustuvat tosielämän vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen, kaventavat identiteettien erillisyyttä. Siellä käyttäjä voi tuoda koko persoonallisuutensa yhden profiilin alle, sillä verkoston voi itse valita ja se usein koostuu vain tuttavista. Tuolloin verkkoidentiteetti on lähellä yksilön oikeaa identiteettiä. (Aalto & Uusisaari, 2009) Toisaalta sosiaalisen median palveluiden avulla käyttäjä voi luoda kiillotetun kuvan itsestään, jolloin hän paljastaa itsestä vain haluamiaan

puolia. Ihanneminään perustuva verkkoidentiteetti voi siis sumentaa käyttäjän todellisen ja virtuaalisen identiteetin rajoja. Tämä voi johtaa ongelmiin reaali maailmassa, mikäli yksilö alkaa uskomaan tekaistuun identiteettiinsä. (Mustonen, 2012) Saavuttaakseen vertaistensa hyväksynnän nuori haluaa tuoda verkossa esille parhaita puoliaan ja piilottaa epätäydellisyytensä (Chua & Chang 2015).

5 Sosiaalisen statuksen määrittäminen koululuokassa

5.1 Vertaissuhteiden merkitys lapsen sosiaaliselle ja psyykkiselle kehitykselle

Sosiaalisella statuksella tarkoitetaan lapsen asemaa ryhmässä, mikä usein todennetaan sosiaalisen valinnan tekniikalla eli sosiometrisellä mittauksella (Hakkarainen, 1980). Ryhmällä tarkoitetaan ihmisten muodostamaa joukkoa, jossa he ovat vuorovaikutuksessa keskenään, tietävät kuuluvansa kyseiseen joukkoon ja sitoutuvat toimimaan sen tavoitteen tai päämäärän eteen (Laine, 1997a). "Vertaisilla tarkoitetaan henkilöitä, jotka ovat yleensä saman ikäisiä ja heidän kehityksensä sosiaalisissa, emotionaalisissa ja kognitiivisissa taidoissa on suunnilleen samalla tasolla" (Salmivalli, 2005. s.15).

Toimiminen vertaisten kanssa on tärkeää yksilön hyvinvoinnin, sopeutumisen ja kognitiivisen kehittymisen kannalta. Erityisesti kouluiässä ja murrosiän kynnyksellä ystävyysuhteet alkavat tuntua keskeisiltä, jopa perhesuhteita tärkeämmiltä (Laine, 1997b). Salmivalli (2005) nostaa esille Harry Stack Sullivanin *interpersoonallisen teorian* (1953), joka painottaa vuorovaikutussuhteiden merkitystä vertaisten välillä. Koulun muodostamat vertaisryhmät vahvistavat yksilön tarvetta kuulua ryhmään, jolloin oma asema siinä tulee tärkeäksi. Siitä ulkopuolelle jääminen voi johtaa huonommuudentunteisiin ja vaikuttaa negatiivisesti emotionaaliseen kompetenssiin. Vertaista voidaan pitää tutkimuskumppanina, jonka kanssa opitaan tietoja, taitoja ja asenteita yhdessä. Tämä johtuu siitä, että vuorovaikutuskumppani ei ole kasvattaja, joka antaa valmiit vastaukset ja ottaa vastuun lapsesta tai nuoresta. Näin vertaisen huomio on ansaittava tasa-arvoisessa vuorovaikutuksessa myös erilaisten konfliktien kautta, jolloin yksilö joutuu perustelemaan kantaansa ja ymmärtämään toista ristiriitaisissa tilanteissa. (Salmivalli, 2005)

Vertaisryhmään integroituminen ja sosiaalisen aseman vahvistaminen ovat lapselle tai nuorelle tärkeää. Tällainen vertaisten muodostama kaveriporukka antaa yksilölle kaverisuhteita, kumppanuutta ja yhteistä ajanvietettä, sekä auttavat irtautumaan vanhemmista ja ottamaan vastuuta elämästään. (Salmivalli,

2005) Vertaisryhmässä yksilön toiminta perustuu sosiaaliseen vertailuun. Luokkatovereita yksilö voi tarkastella niin sanottuina standardeina, joihin hän itseään peilaa. Tämän kautta lapsi tai nuori oppii paljon itsestään, kuten kyvyistään ja ominaisuuksistaan rakentaen samalla minäkuvaansa. Voidaan siis todeta, että luokkatovereilla on merkittävä vaikutus yksilön sosiaalisen minäkuvan rakentumiselle. (Laine, 1997b)

Vertaisryhmässä sosiaalisella asemalla on siis vaikutuksia yksilön minäkuvan rakentumiseen. Esimerkiksi ryhmässä jatkuvasti torjuttu henkilö alkaa pitää itseään sosiaalisesti epäonnistuneena. Tällöin lapsi tai nuori voi joutua kiusatuksi, jäädä ulos porukoista, kokea yksinäisyyttä ja vaikeutta ystävyysuhteiden muodostamisessa. Vertaisryhmästä jääminen jättää yksilön vaille ryhmässä opittavia tärkeitä sosiaalisia taitoja. Edes kohtalainen toverisuosio ja hyväksyntä ehkäisevät näiden vaikeuksien toteutumislta. (Salmivalli, 2005) Myös Laine (1997b) korostaa vertaisten hyväksynnän tukevan myönteisen minäkuvan rakentumista ja torjunnan johtavan kielteiseen minäkuvaan.

5.2 Sosiaalisen aseman muodostuminen vertaisryhmässä

Vertaisryhmän jäsenten arvioinnin ja vertailun perusteella rakentuu jokaisen yksilön rooli ja sosiaalinen asema eli status. Jäsenten tekemät tietoiset tai vähemmän tietoiset havainnot ja heidän osoittama suosio tai epäsuosio asettavat yksilön tiettyyn asemaan. (Laine, 1997a) Esimerkiksi oppilasta, josta suurin osa luokasta pitää, voidaan pitää suosittuna, kun taas torjuttu oppilas ei ole pidetty luokassa (Ladd & Kochenderfer, 1996). On todettu, että yksilön sosiaalinen asema määrittyy varsin nopeasti käyttäytymisensä perusteella. Toinen näkökulma on ollut sosiaalisen aseman ja roolin vaikuttaminen käyttäytymiseen, jolloin yksilö käyttäytyy, kuten hänen oletetaan käyttäytyvän. Persoonallisuuden piirteiden ja käyttäytymistapojen suhteuttaminen ja vertailu itseensä ovat siis perustana sosiaalisten asemien ymmärtämiselle. Oppilas, joka kokee toverin tyydyttävän turvallisuuden ja sosiaalisen asema tarpeen, toimii ystävällisesti kyseessä olevaa toveria kohtaan. (Laine, 1997a)

Koululuokat ovat hyviä tutkimuskohteita lapsen vertaissuhteista, sillä luokassa olevat oppilaat ovat yleensä ikätovereita. Koululuokka on myös poikkileikkaus yhteiskunnasta, jossa esiintyy erilaisia yksilöitä erilaisista sosioekonomisista taustoista. On siis hyvä tiedostaa, että koululuokka ei ole läheskään aina tiivis ryhmä. Koululuokan voidaan ajatella olevan yksilön säilytyspaikka opetuksen ajan. (Nikkola & Löppönen, 2014) Oppilaan statusta eli asemaa ryhmässä on tutkittu sosiometrisin keinoin, johon liittyy kyselyt tietyn ryhmän sisällä. Näissä kyselyissä pyritään löytämään vastaus esimerkiksi siihen, kenestä oppilas pitää eniten ja kenestä vähiten. Sosiometrisellä tutkimuksella voidaan tarkastella ryhmän dynamiikkaa ja siellä vallitsevia suhteita. Tutkimukset ovat osoittaneet, että sosiaalista asemaa ryhmässä tulee tarkastella moniulotteisesti verrattuna aikaisempaan yksinkertaistettuun ajattelutapaan. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmässä esiintyy useita erilaisia sosiometrisiä statuksia. (Salmivalli, 2005)

Ryhmässä ei siis esiinny vain hyväksytyksi ja torjutuksi tulleita henkilöitä. Henkilö voi olla Salmivallin (2005) mukaan olla suosittu, torjuttu, keskimääräisessä tai ristiriitaisessa asemassa oleva tai kokonaan huomiotta jätetty. Näistä useista erilaisista sosiaalisista statuksista muodostuu ryhmän sosiaalinen rakenne, missä ryhmän jäsenet suhteuttavat toisensa hierarkkisesti erilaisiin asemiin (Laine, 1997a). Sosiaalisen aseman määrittymiseen ryhmässä tai luokassa vaikuttaa yksilön henkilökohtaiset piirteet, kuten persoonallisuus, älykyys, sosioekonominen tausta, sukupuoli ja koulusaavutukset (Hakkarainen, 1980). Käyttäytymisen lisäksi myös tietyt pintapuoliset ominaisuudet, kuten ulkonäkö, fyysiset ominaisuudet, motoriset taidot ja ulkoinen habitus vaikuttavat sosiaalisen aseman muodostumiseen. Tosin ryhmässä vaikuttavat normit ja asenteet vaikuttavat eri tavoin näiden pinnallisten ominaisuuksien hyväksyntään, esimerkiksi ryhmä, jossa opetetaan ja arvostetaan monimuotoisuutta, pinnalliset ominaisuudet eivät vaikuta suuresti yksilön sosiaalisen aseman muodostumiseen. Näiden ominaisuuksien hyväksyntä saattaa vaihdella ikäryhmittäin. (Salmivalli, 2005) Erityisesti opettajalla on suuri rooli ryhmän koheesiolle eli kiinteydelle, sillä opettaja voi vaikuttaa ryhmässä vallitseviin arvoihin ja asenteisiin sekä ohjata oppilaiden käyttäytymistä vaikuttaen ilmapiiriin (Laine, 1997a).

Kun lapsen sosiaalinen status on muodostunut, se on varsin pysyvä. Torjutun lapsen toiminta, oli se mitä tahansa, tulkitaan kielteisenä ryhmässä. (Salmivalli, 2005) Vertaisryhmässä vallitsevien asenteiden ja roolien vuoksi sosiaalisen statuksen muuttaminen on vaikeaa.

5.3 Moniulotteiset sosiometriset statukset

Suosittu lapset ovat yleensä sosiaalisesti ja kognitiivisesti kehittyneempiä. Sekä häiriköivä käyttäytyminen että vetäytyminen ovat vähäisempää ryhmässä oleviin keskimääräisessä asemassa oleviin lapsiin verrattuna. Samalla heillä on kyky positiivisten vuorovaikutussuhteiden ylläpitämiseen ja omien tavoitteiden toteuttamiseen. (Salmivalli, 2005) Erityisesti kyky ymmärtää muita on Laineen (1997a) mukaan tärkeä ominaisuus suositun statuksen saamiseksi. Lisäksi positiiviseksi koetut ominaisuudet, kuten "henkinen tasapaino, myönteinen minäkuva, iloisuus, ystävällisyys, ulospäinsuuntautuneisuus, aloitteellisuus, maltillisuus, luotettavuus, kyky liittyä ryhmään, kyky luoda ja ylläpitää vuorovaikutussuhteita" (Laine, 1997a. s.218) ovat havaittavissa suosituissa oppilaissa. Yleensä he ovat myös integroituneet paremmin ryhmään ja osallistuvat ryhmän yhteiseen tekemiseen, jolloin he kokevat yhteenkuuluvuuden vahvemmin ja voivat hyvin ryhmässä (Ladd & Kochenderfer, 1996). Keskimääräisessä asemassa olevat lapset on luokiteltu sosiometrisessä kyselyssä saatujen vastausten perusteella. He ovat saaneet nimenomaan keskimääräisesti "pidän eniten"- ja "pidän vähiten"-vastauksia lapsille tehdyssä mittauksessa, kun taas suositut lapset saivat paljon "pidän eniten" -mainintoja. (Salmivalli, 2005)

Torjutut lapset saavat paljon "pidän vähiten" -mainintoja ja ovat aggressiivisempia, vetäytyvämpiä ja kognitiivisesti heikompia keskimääräisessä asemassa oleviin lapsiin verrattuna sosiometrisessä kyselyssä. Tosin lapsi ei ole yhtä aikaa käyttäytymiseltään aggressiivinen ja vetäytyvä vaan jompaakumpaa. (Salmivalli, 2005) Laineen (1997a) mukaan torjutuilla oppilailta esiintyy seuraavia "negatiivisina pidettyjä ominaisuuksia: syrjäänvetäytyvyys, arkuus, puheliaisuus, ylivilkkaus, levottomuus, häiritseminen, vastahakoisuus, epäystävällisyys, aggressiivisuus, toisten solvaaminen ja uhkaileminen" (s.215) ja niin edelleen. Torjutut tai heikosti hyväksytyt lapset syrjäytyvät vertaisaktiiviteeteista ja yhteisistä tekemisistä, jolloin he

voivat kokea vieraantuneisuutta, epämukavuutta toimia ryhmässä ja jopa epäpätevyyttä koulunkäynnissä (Ladd & Kochenderfer, 1996).

Ryhmän sosiaalisia statuksia tutkiessa moniulotteisesti, vastaan tulee myös huomiotta jätetyt ja ristiriitaisessa asemassa olevat lapset. Huomiotta jätetyt lapset eivät juurikaan saa mainintoja sosiometrisissä mittauksissa. Tämä ryhmä on ominaisuuksiltaan hyvin samankaltainen kuin keskimääräisessä asemassa olevat lapset. Tosin pieni ero näkyy vertaisarvioissa keskimääräisessä asemassa oleviin lapsiin verrattuna siten, että huomiotta jätettyjen lasten aggressio ja ulospäinsuuntautuneisuus ovat vähäisempää. (Salmivalli, 2005) Salmivalli (2005) ei kuitenkaan pidä huomiotta jätettyjä lapsia riskiryhmänä ja pitää tätä sosiaalista asemaa väliaikaisena, joka korjaantuu vastavuoroisen ystävyysuhteen alkaessa.

Ristiriitaisessa asemassa olevat lapset saivat kyselyssä paljon positiivisia sekä kielteisiä mainintoja. Tämä on mielenkiintoinen sosiaalisen statuksen ryhmä perustuen juurikin ristiriitaiseen tulokseen, jolloin kyseinen henkilö herättää paljon mielipiteitä useissa vastaajissa. He näyttäytyvät aggressiivisempina kuin keskimääräisessä asemassa olevat lapset ja jopa torjuttuja lapsia aggressiivisempina. Positiiviset maininnat juontuvat ristiriitaisessa asemassa olevien lasten prososiaalisuudesta eli ystävällisyydestä, auttavaisuudesta ja huomioon ottamisesta, jonka oletetaan kompensoivan heidän negatiivisena pidettyä käyttäytymistä. (Salmivalli, 2005)

6 Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksemme tavoitteena oli tarkastella verkkoidentiteetin vaikutuksia sosiaalisen aseman määrittymiseen koululuokassa eli vertaisryhmässä. Lähestyimme aihetta avaamalla sosiaalista mediaa ja verkkoidentiteettiä käsitteinä, sekä tarkastelemalla sosiaalisen aseman määrittymistä vertaisryhmässä aiheesta tehdyn tutkimuksen ja kirjallisuuden avulla. Löysimme paljon vertaissuhteisiin liittyvää tutkimusaineistoa. Vertaissuhteista tehdyt tutkimukset ovat yleistyneet hurjasti 2000-luvulle siirryttäessä. Vertaissuhteiden vaikutuksia kehitykselle on alettu tutkimaan 1960-1970 –luvulla, jonka jälkeen tutkimusten määrät ja niiden laatu ovat kasvaneet eksponentiaalisesti. (Salmivalli, 2005) Myös verkon sosiaalisista yhteisöistä tehtyjä tutkimuksia ja artikkeleita löytyi. Aineistoa löytyi niin painettuna kuin verkkojulkaisuina. Tutkimukset tai julkaisut, jotka koskivat sosiaalisen median käytön vaikutuksia vertaissuhteiden syntymiseen tosielämässä, ei suoranaisesti löytynyt.

Mustonen (2012) painottaa sosiaalisen median mahtia vaikuttaa yksilön emootioihin, mielialoihin, tapoihin ajatella ja toimia. Yksilö tulkitsee sosiaalisen median sisältöä eräänlaisten suodattimien läpi. Vanhempien, lähipiirin ja vertaisryhmän ilmapiiri vaikuttaa siihen, miten tulkitsemme sosiaalisen median viestejä ja malleja. Nämä viestit ja mallit vaikuttavat voimakkaammin yksilöön, jos ne ovat linjassa lähipiirin kanssa. Kehittyessään yksilö kokee vertaisryhmät yhä tärkeämpänä, jolloin niiden merkitys korostuu viestejä ja malleja refleктоitaessa. (Mustonen, 2012) Sosiaaliseen mediaan osallistuminen vaikuttaa näin ollen verkkoidentiteettiin.

Kasvuympäristö muokkaa niin aivojen toimintaa kuin mielen kehitystäkin lapsella. Esimerkiksi varhaiset vuorovaikutukselliset ihmissuhteet ohjaavat lasta moraalikehityksen polulla. Virtuaalitodellisuuden jatkuva läsnäolo tuo lapsen kasvuympäristöön uuden ulottuvuuden, missä todellisuus ja fiktiivisyys sekoittuvat. Virtuaalitodellisuus tuonee jotain uutta lapsen todellisuudentajun rakentumiselle ja moraalikehitykseen, sillä sosiaalinen media mahdollistaa kommunikaation ja ihmissuhteiden rakentamisen verkkoympäristössä. (Tamminen,

2012) Kanadalaistutkimuksen mukaan lapsen puheen kehitys heikkenee merkittävästi jokaista älylaitteella vietettyä puolta tuntia kohden. Pediatric Academic Societies (2017) kertoo tiedotteessaan yhteyden älylaitteella vietetyn ajan ja puheen kehityksen viivästyksen välillä olevan huomattava. Tällä voi kenties olla vaikutuksia lapsen sosiaalisten ja kognitiivisten taitojen kehitykseen, joilla tiedetään olevan vaikutusta vertaisryhmässä rakentuvaan sosiaaliseen statukseen.

Voidaan ajatella, että jokainen koululuokka on epätasa-arvoinen, sillä oppilaan sosiaalinen asema perustuu vertaisten arviointiin ja hierarkkiseen vertailuun. (Laine, 1997a) Vertaiset arvioivat toisissaan muun muassa käytöstä. Lisäksi he arvioivat ja vertailevat myös toistensa

pintapuolisia ominaisuuksia. Sosiaaliseen statukseen vertaisryhmässä vaikuttavat esimerkiksi ulkonäkö ja ulkoinen habitus. (Salmivalli 2005) Lapset ja nuoret joutuvat kokemaan pintapuolisten ominaisuuksiensa arviointia myös sosiaalisessa mediassa vertaistensa toimesta. Chua ja Chang (2015) mainitsevat artikkelissaan, että nuoret arvioivat ja vertailevat toistensa ulkonäköä sosiaalisessa mediassa. Lisäksi he tuovat esille, että nuorten keskuudessa suosion mittarina toimii verkossa saavutettu huomio. Tästä syystä voidaan olettaa, että verkkomaailmassa esille tuoduilla pintapuolisilla ominaisuuksilla on vaikutus sosiaalisen aseman muodostumiselle vertaisryhmässä.

Sosiaalisessa mediassa käyttäjä voi kokeilla erilaisia rooleja ja luoda itselleen verkkoidentiteetin, joka on usein kiillotettu kuva itsestä eli ihanneminä (Mustonen 2012). Vaikka sosiaalista asemaa ryhmässä pidetäänkin varsin pysyvänä (Salmivalli 2005), voi ujokin oppilas sosiaalisessa mediassa luoda itselleen sosiaalisen roolin helposti, ja sitä kautta kehittää sosiaalisia taitojaan (Mustonen 2012), mistä voi olla apua sosiaalisen aseman

parantamisessa vertaisryhmässä. Myös Chua ja Chang (2015) tuovat haastattelujen kautta tutkimuksessaan esille teini-ikäisten tyttöjen kertomuksia siitä, kuinka tärkeää kiillotetun ihanneminän sosiaalisessa mediassa esille tuominen on. Haastattelussa tytöt kertovat kuinka omaa kauneutta pitää ikään kuin todistella muille vertaisille ottamalla itsestä mahdollisimman edustavia, ja joskus jopa muokattuja kuvia. Ihanneminään perustuva verkkoidentiteetti voi johtaa tosielämässä pulmiin, mikäli yksilö alkaa uskoa tekaistuun identiteettiinsä. Tällainen verkkoidentiteetti

nostaa esille vain ne puolet itsestä jotka käyttäjä haluaa tuoda esille. (Mustonen, 2012) Verkkoidentiteetin ja oikean identiteetin välinen raja voi hämärtyä vertaisten arvioidessa toisiaan. Esimerkiksi Boyd (2014) kertoo verkkoidentiteetin vaikuttavan yksilön vertaisiltaan saamaan kohteluun ja huomioon. Näin ollen myös valheellinen, vertaisten odotukset täyttävä verkkoidentiteetti, voi myös suojella yksilöä vertaisten torjunnalta.

Kandidaatin tutkielmamme aihe toimisi kenties hiukan paremmin pro-gradu tutkielman aiheena, sillä tämä tutkielmamme nojautuu pääosin kirjallisuudesta saatavan tiedon varaan, emmekä löytäneet juuri tätä aihetta käsittelevää kirjallisuutta. Jatkotutkimusta varten olisi mielenkiintoista selvittää, miten sosiaalisen median sovelluksissa saatu suosio korreloi vertaisryhmässä saatuun suosioon. Jatkotutkimuksessa kenties tehokkain tapa saada vastauksia edellä mainittuun kysymykseen olisi tutkimuksen kohteena olevissa koululuokissa suoritettavat sosiometriset mittaukset, sekä sosiaalisen median sovellusten käytön kartoittaminen kyselylomakkeilla.

7 Lähteet

Aalto, T & Uusisaari, M. Y. (2010) *Löydy- Brändää itsesi verkossa*. Helsinki: BTJ.

Aalto, T & Uusisaari, M. Y. (2009) *Nettielämää. Sosiaalisen median maailmat*. Helsinki: BTJ.

Andreas M. Kaplan, , Michael Haenlein (2009). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, Kelley school of business Indiana University, Business Horizons (2010)) 53, 59—68. Saatavilla: <http://michaelhaenlein.com/Publications/Kaplan,%20Andreas%20-%20Users%20of%20the%20world,%20unite.pdf>

Pediatric Academic Societies (2017, May 6-9.) *Pediatric Academic Societies Meeting*. Saatavilla: <https://www.pas-meeting.org/wp-content/uploads/2016/06/PAS-2698024-Birken-Ma-Screens-Speech-Delays-PAS-17-FINAL.pdf>

Boyd, D. (2014). *It's complicated: the social lives of networked teens*. United States of America: Yale University Press.

Chua, T. H. H., & Chang, L. (2016). Follow me and like my beautiful selfies: Singapore teenage girls' engagement in self-presentation and peer comparison on social media. *Computers in Human Behavior*, 55, (s.190-197).

Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. (2008) *Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona*. Teoksessa *Samalta viivalta 4 Valtakunnallisen kasvatusalan valintayhteistyöverkoston (VAKAVA) kirjallisen kokeen aineisto* (2010. S.45-47). Jyväskylä, Suomi: PS-kustannus

Hakkarainen, P. (1980). *Suosio ja torjunta koululuokassa*. Jyväskylä.

Heinonen, R. (2001). *Digitaalinen minä*. Helsinki: Edita Oyj

Heinonen, S. (2009). Sosiaalinen media. Avauksia nettiyhteisöjen maailmaan ja vuorovaikutuksen uusiin muotoihin. *TUTU-ejulkaisuja, 1*, 2009.

JISC Technology & Standard Watch. (2007, Helmikuu). *What is Web 2.0? Ideas, technologies and implications for education*.

Saatavilla: <http://21stcenturywalton.pbworks.com/f/What%20is%20Web%202.0.pdf>

Kalliala, E. & Toikkanen, T. (2012). *Sosiaalinen media opetuksessa. 2.*, uudistettu painos. Helsinki. Finn Lectura.

Keltikangas-Järvinen, L. (2011). *Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*. WSOY.

Ladd, G. W. & Kochenderfer, B. J. (1996). Linkages between friendship and adjustment during early school transitions. Teoksessa Bukowski, W., Newcomb, A. & Hartup, W. *The company they keep. Friendship in childhood and adolescence*. New York, NY, US: Cambridge University Press.

Laine, K. (1997a). Yksilö ryhmässä. Teoksessa Aho, S. & Laine, K. *Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen* (s.203-255). Helsinki. Otava

Laine, K. (1997b). Ihmissuhteet. Teoksessa Aho, S. & Laine, K. *Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen* (s.163-201). Helsinki: Otava

Matikainen, J. (2006). Vuorovaikutus ja sosiaalisuus verkossa. Teoksessa Aula, P., Matikainen, J. & Villi, M. *Verkkoviestintäkirja* (s.177-196). Helsinki: Yliopistopaino.

Mustonen, A. (2012). Sosiaalinen media psykologisena kasvuympäristönä. Teoksessa Niemi, H. & Sarras, R. *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa* (s.53-62). Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäntymäki, M. (2012). Lapset ja nuoret sosiaalisessa mediassa. Teoksessa Niemi, H. & Sarras, R. *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa* (s.9-21). Jyväskylä: PS-kustannus.

Niemi, H. (2012). Opettajan vastuun rajat ja rajattomuus sosiaalisen median keskellä. Teoksessa Niemi, H. & Sarras, R. *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa* (s. 23-37). Jyväskylä: PS-kustannus.

Nikkola, T. & Löppönen, P. (2014). *Oivalluksia ryhmästä -pintaa syvemmälle koulun ryhmäilmiöihin*. Helsinki: Paino Libris Oy

Philip J. Windley, (2005). *Digital Identity: Unmasking identity Management Architecture (IMA)*, United States of America: O'Reilly Media

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) (s.157)

Rautio, R. & Saastamoinen, M. (2006) *Minuus ja identiteetti*. Tampere: Tampereen yliopisto paino Oyj

Salmivalli, C. (2005). *Kaverien kanssa. Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saastamoinen, M. (2006) *Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina*. Teoksessa

Toikkanen, T. (2012) *Sosiaalinen media ja oppimisen uudet mahdollisuudet*. Teoksessa LAATUA E-OPPIMATERIAALEIHIN E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa (s.25). Tampere:Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy

Tamminen, T. (2012). Muuttaako sosiaalinen media lapsen todellisuudentajua ja moraalikehitystä? (s.65-71) Teoksessa Niemi, H. & Sarras, R. *Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Tilasto: Suomessa asuvien 13-29 -vuotiaiden nuorten sosiaalisen median palveluiden käyttäminen ja läsnäolo (verkkojulkaisu) 2015. Oulu. ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. Viitattu: 22.3.2017.
Saatavilla: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2015/2-suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>

